

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

Nº. 10.

CONTRACT tusschen het Gouvernement van Nederlandsch Indie en de verschillende Regenten en Onderregenten op het eiland Savoe, sorterende onder de residentie Timor.

Nademaal de acte van verbond en voorwaarden, aangegaan, vastgesteld, besloten en verzegeld tusschen de Hoogedele Indische Regering, door haren expressen commissaris JOHANNES ANDREAS PARAVICINI, en de gezamenlijke respectieve koningen en regenten op Timor en de eilanden, thans sorterende onder de residentie Timor, op den 9den Junij 1756, een aantal bepalingen bevat, welke niet meer kunnen worden nagekomen, zoo is op heden, den 23sten Junij 1860, door mij WILLEM LEENDERT HENDRIK BROCX, resident van Timor; daartoe behoorlijk gemagtigd bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, van den 12den November 1800 negen en vijftig, numero zes en zestig, met de radjahs en fettors van het eiland Savoe deswege onderhandeld en als een gevolg daarvan, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal voornoemd, overeengekomen als volgt:

Art. 1.

De radjahs en fettors der ondervolgende Rijken op het eiland Savoe:

AMA DIMA TALOE,	radjah van	Seba,
AMA LAJ DAGA,	" "	Timoe,
AMA JADJIE FAGIE,	" "	Mama,
AMA BESSIE BOEKIE,	" "	Mesara,
AMA BAKKIE BANA,	" "	Liai,
AMA JAMI MESSE,	" "	Randjoea,
AMA TOLIE MANOE,	fettor	" Seba,
AMA DILLA, RADJA	" "	Timoe,
AMA HINA HARIE,	" "	Liai,

verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat de Rijken, waarover zij het gezag voeren, een gedeelte uitmaken van Nederlandsch Indie, en gevolgelyk geplaatst zijn onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

Zij verbinden zich steeds met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te houden vrede, vriend- en bondgenootschap, te zijn vijanden van de vijanden van Nederland en vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders, des gevorderd, met menschen, wapenen en vaartuigen, hulp te verleen tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland, zooveel in hun vermogen is.

Art. 3.

Zij verbinden zich, den resident te Koepang te erkennen als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Nederlandsch-Indischen ambtenaar in hun gebied geplaatst als den vertegenwoordiger van den resident, en geen gezag uit te oefenen over Europeanen en daarmede gelijkstaande personen.

Zij erkennen, dat alle Chinezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen, ook Javanen en inboorlingen, van de andere gedeelten van den Indischen archipel, zoowel als alle andere op 's Gouvernements grondgebied met der woon gevestigde en met aan hen onderhoorige eilanders, onmiddellijk onderdanen zijn aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en dat al die Oosterlingen onderworpen zijn aan den regter, die daartoe voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is aangewezen of nog mogt worden aangewezen.

Regtsvorderingen tegen Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen worden beslist door de vertegenwoordigers van den resident, dan wel door de bevoegde regtbank, voor welke zij moeten te regt staan.

Art. 4.

Zij verbinden zich naar hun vermogen mede te werken, door het leveren des gevorderd van menschen en bouwmaterialen, welke in hun gebied te bekomen zijn, tot de daarstelling van alle zoodanige versterkingen, woningen en magazijnen, als welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in het vervolg van tijd mogt noodig achten op te rigten, en om tot dat einde ook steeds den benoodigden grond beschikbaar te stellen.

Art. 5.

Zij verbinden zich, den vertegenwoordiger van den resident, die in hun gebied geplaatst is, en allen die aan hem ondergeschikt zijn, wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement dit verlangen mogt, steeds te voorzien van eene behoorlijke woning, die te zamen kan worden gesteld door hunne onderdanen uit bouwmaterialen, die de grond en de bosschen opleveren.

Ingeval voor de oprigting van zoodanige woningen ambachtslieden, zoo als metselaars, timmerlieden en smeden, mogten worden vereischt, of gereedschappen en materialen, welke geene voortbrengselen van den grond of de bosschen in hun gebied zijn, en van buiten moeten worden aangevoerd, zullen die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden verstrekt en bekostigd.

Art. 6.

Zij verbinden zich, hun land nimmer aan eenige andere natie dan de Nederlandsche over te geven, noch met eenige andere natie verbonden aan te gaan zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 7.

Zij verbinden zich, geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar andere natien dan de Nederlandsche, noch die van andere natien aan te nemen zonder voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 8.

Zij verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, en geene

verordeningen te maken, door welke die zonden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 9.

De radjahs en fettors van het eiland Savoe verbinden zich om de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Koepang, opdat, bedoelde ondernemingen van nijverheid in het meeste voordeel van de radjahs en fettors, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden, doch tevens met terugzigt op de algemeene belangen van geheel Nederlandsch Indie, tot hetwelk de Rijken van de radjahs op het eiland Savoe behooren, zooveel mogelijk geregeld worden naar het voorbeeld van de Koninklijke besluiten van 21 October 1850, n°. 45 (*Indisch Staatsblad* 1851, n°. 6), en van 10 October 1857 n°. 64 (*Indisch Staatsblad* 1858 n°. 41), of zoo als die nader door den Koning mogten worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan de radjahs en fettors van van het eiland Savoe.

Van deze Koninklijke besluiten, zoo als zij in die *Staatsbladen* beschreven staan, zijn Maleische vertalingen aan dit contract gehecht.

Art. 10.

De radjahs en fettors verbinden zich daarenboven, geene gronden te verhuren aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, of aan vreemde Oosterlingen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met de vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Koepang, opdat de huur geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zelf, in het meeste belang van de radjahs en fettors, maar zooveel mogelijk volgens de algemeene verordening, zoo als die is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 8 Julij 1856, n°. 93, of nader zal worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan de radjahs en fettors van het eiland Savoe.

Van dit Koninklijk besluit, zoo als hetzelfde beschreven staat in het *Staatsblad* van Nederlandsch Indie over 1856 n°. 64, is eene Maleische vertaling aan dit contract gehecht.

Art. 11.

De radjahs en fettors voornoemd verbinden zich, de Nederlandsch-Indische zilveren en koperen muntspicien, zoo als die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden vastgesteld, steeds in hun gebied als gangbaar en wettig betaalmiddel toelaten.

Art. 12.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verzekert daarentegen aan de radjahs en fettors voornoemd en de ingezetenen van hun gebied, voor zoover zij op zee handel drijven, de bevoegdheid tot het voeren van de Nederlandsche vlag, mits zich voor hunne vaartuigen voorziende van Nederlandsch-Indische zeebrieven en jaarpassen, overeenkomstig de deswege bestaande verordeningen.

Art. 13.

De radjahs en fettors voornoemd verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 14.

Zij verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun gebied in nood mogten vervallen, te verleen en bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen

en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 15.

Zij verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun gebied mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, en aan den vertegenwoordiger van den resident, die het dichtst bij hen gevestigd is, of anders aan den resident zelven, te leveren.

Art. 16.

Zij verbinden zich, van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen, onverwijld kennis te geven aan den vertegenwoordiger van den resident, of, wanneer zoodanige vertegenwoordiger zich niet tusschen hen en den resident bevindt, aan den resident zelven.

Art. 17.

Zij kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt begroot, naar mate van de waarde der goederen en de moeite tot berging, door de radjah, op wiens gebied de schepen of vaartuigen of goederen mogten zijn gestrand of uit zee aangebragt; de radjah geeft daarvan kennis aan den resident regtstreeks of door tusschenkomst van des residents vertegenwoordiger, indien er zich een tusschen hem en den resident bevindt.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den bevoegden regter.

Art. 18.

De radjahs en fettors verbinden zich, in hun gebied niet te dulden menschenroof en handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Zij beloven te zullen waken en doen waken voor de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandelingen hebben gesteld.

Art. 19.

De radjahs en fettors verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van hun Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den resident van Timor.

Handelaren echter zullen in de havens van Savoe worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den radjah en fettor kennis moeten worden gegeven aan den resident van Timor.

Art. 20.

Zij verbinden zich, aan allen die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun grondgebied bevinden, te verleenen bescherming van persoon en goederen.

Art. 21.

Zij verbinden zich, op hun grondgebied niet op te nemen of toe te laten lieden, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederlandsch Indie en Nederland mogten hebben verwijderd, noch ook misdadigers, uit eenige gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Bij ontdekking of opvage, leveren zij die uit aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 22.

Elk misdadiger, die een onderdaan is van de radjahs of fettors, wordt gestraft volgens de wetten van het land waar hij misdreven heeft; ingeval hij echter zijn misdrijf heeft begaan tegen het Gouvernement van Nederlandsch Indie of deszelfs onderdanen, of ook op 's Gouvernements grondgebied, zal hij worden uitgeleverd aan des residents vertegenwoordiger of den resident zelve, om, naar gelang van het begane misdrijf, voor den landraad van de residentie Timor of voor den raad van justitie te Soerabaja te regt te staan.

Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen en ook alle andere onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, op het grondgebied van de radjahs en fettors voornoemd misdrijvende, kunnen echter alleen worden te regt gesteld voor de regtbanken, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen.

Art. 23.

De radjahs en fettors voornoemd verbinden zich, geene martelende of verminkende straffen te doen opleggen.

Art. 24.

In art. 20 van de acte van verbond en voorwaarden van den 9den Junij 1756 is overeengekomen, dat alle andere natien dan de Nederlanders uitgesloten zijn van de vaart en den handel in het gebied van de radjahs en fettors voornoemd.

Die voorwaarde kan niet meer worden nagekomen; het is den radjahs en fettors voornoemd niet meer verboden, tot de vaart en den handel toe te laten schepen en vaartuigen van elke natie, die met het Rijk der Nederlanden bevriend is; daarom verbinden zij zich, in overleg met den resident van Timor te Koepang, vast te stellen een tarief van haven- en ankeragegelden en van inkomende en uitgaande regten, voor alle natien gelijkelijk werkende.

Ingeval het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later, om welke redenen ook, mogt goedvinden in het gebied van de radjahs of fettors een of meer posten op te rigten, zal de heffing der voormelde regten, wanneer het Gouvernement dit mogt verkiezen, aan het Gouvernement worden overgelaten tegen zoodanige billijke schadeloosstelling als dan overeengekomen zal worden.

Art. 25.

De radjahs en fettors voornoemd verbinden zich, geene heerschappij uit te oefenen over regenten en onderregenten, die niet thans reeds, hoedanig ook, aan hen ondergeschikt zijn, maar die regenten en onderregenten te erkennen als geheel onafhankelijk en op zich zelve staande, en hen in de uitoefening van hun gezag binnen hun grondgebied geheel onbelemmerd te laten.

Art. 26.

Zij verbinden zich, wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement dit verlangt, hulp en bijstand te verleenen aan andere regenten, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen elk geweld, hun door anderen aangedaan, en zulks onder wederkeerige verplichting.

Art. 27.

Zij verbinden zich, in het belang der openbare rust en orde, geschillen onderling, of met regenten van andere landschappen, ter bemiddeling te onderwerpen aan den zich in hunne nabijheid bevindenden vertegenwoordiger van den resident te Koepang, of dien resident zelve, wanneer zij met de beslissing van dien vertegenwoordiger vermeenen geen genoegen te kunnen nemen.

Zij verbinden zich bijzonderlijk om, ingeval eene der twistende partijen naar de bemiddeling niet mogt luisteren, wanneer die door den resident zelve verleend is, alsdan behulpzaam te zijn om den verongelijkte regt te doen toekomen.

Art. 28.

Zij verbinden zich om steeds, wanneer geene belangrijke beletselen zulks verhinderen onverwijld naar Koepang op te komen, wanneer zij door den resident worden opgeroepen.

Art. 29.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart, dat zoolang de radjahs en fettors voornoemd deze overeenkomst trouw nakomen, hetzelfde zich niet onmiddellijk met het inwendig bestuur zal inlaten, hetwelk integendeel aan hen overgelaten wordt.

Art. 30.

Bij overlijden of aftreding van de radjahs of fettors voornoemd wordt daarvan onverwijld kennis gegeven aan den resident te Koepang, door tusschenkomst van zijnen vertegenwoordiger, of regtstreeks indien zoodanige vertegenwoordiger niet aanwezig is, bij overlijden of aftreding van eenen radja door zijnen oudsten fettor, en bij overlijden of aftreding van eenen fettor door den radjah. Zij geven alsdan tevens kennis, wie, volgens de instellingen des lands, tot opvolger van den overledene of afgetredene gekozen is.

Die opvolger zal door den resident te Koepang, of iemand door hem daartoe gemagtigd, in zijne waardigheid worden bevestigd, nadat hij den eed, volgens de gebruiken des lands, zal hebben afgelegd, dat hij zich verbindt dit onderwerpelijk contract getrouw na te komen.

Art. 31.

Dit contract vangt aan te werken nadat op hetzelfde verkregen is de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie.

Aldus gedaan en overeengekomen te Seba (eiland Savoe), op heden, Zaterdag, den drie en twintigsten Junij achttien honderd en zestig; zijnde van deze overeenkomst opgemaakt en door partijen met hunne handteekeningen bekrachtigd twee eensluitende expeditien, om te dienen waar zulks gevorderd worden.

(Was get.) BROCK.

(Was get.) AMA JAMI MESSE.

Geteekend met een kruis door:

den radjah van Seba, genaamd AMA DIMA TALOE.

den radjah van Timoe, genaamd AMA LAIJ DAGA.

den radjah van Mama, genaamd AMA JADJIE FAGIE.

den radjah van Mesara, genaamd AMA BESSIE BOEKIE.

den radjah van Liai, genaamd AMA BAKKIE BANA.

den fettor van Seba, genaamd AMA TOLIE MANOE.

den fettor van Timoe, genaamd AMA DILLA RADJA.

den fettor van Liai, genaamd AMA HINA HARIE.

Deze merken zijn in onze tegenwoordigheid gesteld.

*De Luitenant ter zee 2de klasse, dienende aan boord
Zr. Ms. schroefstoomschip het Loo,*

(was get.) J. P. A. LAPIDOTH.

De Posthouder van Savoe,

(was get.) ROZET.

Dit contract is bekrachtigd op den zes en twintigsten October 1800 zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(was get.) CHS. F. PAHUD.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(was get.) A. LOUDON.

Voor eensluitend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) NEDERBURGH.

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.